

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для керівників гуртків КЗ «КОЦНТТУМ»
щодо проведення виховних заходів, з нагоди Дня пам'яті захисників
України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і
територіальну цілісність України.

ВСТУП:

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 р. № 617-р «Про заходи з відзначення у 2023 році Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (п. 2.2 та 3) рекомендовано закладам освіти проведення першого уроку (заходу) в даному тематичному форматі.

Насамперед, керівники гуртків, починаючи обраний формат виховного заходу, повинні надати вихованцям офіційну інформацію про День пам'яті захисників України [2].

Слід зазначити, що цей пам'ятний день в Україні, відзначають 29 серпня. Вшановуються військовослужбовці та учасники добровольчих формувань, які загинули, відстоюючи незалежність України. Символікою цього дня є квітка соняшника, адже у серпні 2014 року на полях саме із цієї рослиною полягло багато українських воїнів. Надалі – історична довідка. Вказується, що 24 серпня 2019 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ про затвердження пам'ятного дня [3]. Дата приурочена до дня найбільших втрат української армії на Донбасі – дня виходу з оточення в Іловайську 29 серпня 2014 року.

У свою чергу, 2019 року міністр оборони Степан Полторак підписав наказ, згідно з яким увесь керівний склад підрозділів Міністерства оборони та Збройних Сил України вшановуватимуть цей день в Залі Пам'яті.

Починаючи з 2020 року, в цей день, на всій території України заплановано проведення низки пам'ятних та національно-патріотичних заходів, зокрема Всеукраїнської акції пам'яті «Сонях», передбачено приспущення Державного Прапора України, оголошення загальнонаціональної хвилини мовчання, обмеження розважально-концертних заходів та трансляцій на телебаченні й радіо, покладання квітів до пам'ятників, пам'ятних знаків та місць поховань захисників України.

ОСНОВНА ЧАСТИНА:

Надавши вступну інформацію, керівник гуртка проводить хвилину мовчання на знак вшанування пам'яті загиблих Героїв.

По завершенні хвилини мовчання, керівник гуртка, наприклад, може розповісти вихованцям про віртуальний меморіал пам'яті Героїв-кропивничан, які віддали своє життя за свободу і незалежність України з початку російської агресії – «Героям Слава» [5].

Надалі, за допомогою вихованців гуртка, відбувається розповідь про декількох місцевих Героїв, з використанням матеріалів зазначеного сайту: демонструється фото воїна, зачитуються біографічні матеріали та епітафія.

Кількість та конкретику персоналій Героїв керівник гуртка обирає довільно, орієнтуючись на хронологічні рамки заняття.

Наприклад, розглядаються три біографії місцевих Героїв, у такій послідовності:

ОЛЕКСАНДР ШМАЛЬКО

(1961–2015)

БІОГРАФІЯ:

Олександр Васильович Шмалько народився 2 жовтня 1961 року в місті Гірник, Донецької області. Коли йому було півтора року, батьки переїхали в місто Кіровоград. Тут Сашко закінчив 8 класів школи №11. У 1976 році юнак вступив у ПТУ №4. Строкову військову службу Олександр проходив у прикордонних військах. Після служби він працював на заводі «Гідросила»: спочатку машиністом насосної станції водоканалу, потім – слюсарем-ремонтником на заводі продтоварів компанії «Артеміда», а згодом – на підприємствах «Гідросила-ЛЄДА», та «Астра-С».

Олександр був мобілізований 18 серпня 2014 року, як старший солдат 57-ї окремої мотопіхотної бригади, старший механік радіорелейної станції центру зв'язку тилового пункту управління військової частини.

Дружина Олександра Васильовича згадує: «Йти на війну – це його добровільне рішення. Того дня я прийшла з роботи і помітила, що немає паспорта. І Саші не було довго вдома. Коли я почала телефонувати, цікавитися де він – Саша сказав: «Зачекай, Наташа, я прийду додому і все поясню». Як з'ясувалося, він був у військкоматі. Наступного дня, вранці, треба було йти з речами. Для мене це було важко ... Він потрапив у Десну, звідти – у третій полк, потім в АТО. Спочатку чоловік телефонував додому щодня та потім опинився майже на 20 діб в оточенні в смт.Чорнухіному, Попаснянського району, Луганської області.

Ми по 4 дні не мали зв'язку. Ми чекали дзвінка як не знаю що. А дзвінок був коротким: «Наташа, як справи, як діти? Я живий, у мене все нормально», Олександр брав участь у бойових діях за Донецький аеропорт, за Дебальцеве. Зазнав поранення під час виходу з Дебальцевого.

Після нового року він приїхав додому. У нього буда переламана рука, яку склали у Костянтинівці неправильно. Тут – в обласному госпіталі – в нього була операція: прооперована грижа. Коли він був на операції, прийшов час знімати гіпс. Він тоді ледь не втратив руку. Завдяки спеціалістам обласної лікарні йому її врятували. Скільки могли, стільки і рятували ... Він сказав: «Я всеодно буду проситися в АТО. Я там потрібен побратимам, навіть з поламаною рукою. Я зможу чистити картоплю, варити суп». Трагедія сталася у Вінницькому військовому шпиталі. Він поїхав 14 травня, а 17-го мені зателефонували що він помер.

Похований герой на Далекосхідному кладовищі біля своєї бабусі.

Коли ми прибирали там того року на могилках, він сказав: «Раптом зі мною щось станеться, поховайте мене біля бабусі». Ми виконали його прохання».

РОДИНА:

Дружина – Шмалько Наталя Іванівна.

Донька – Шмалько Олена Олександрівна.

Донька – Шмалько Ольга Олександрівна.

Син – Шмалько Андрій Олександрович.

Брат – Шмалько Костянтин Васильович.

ЗАХОПЛЕННЯ:

Виховання дітей. Піклувальна допомога.

ВІДГУКИ ДРУЗІВ:

«Його поважали як спеціаліста. Він добросовісно ставився до роботи» – згадує Наталя Іванівна, з якою вони до одруження проживали в одному будинку й під'їзді на вулиці Єгорова, проте по-новому одне на одного подивилися, коли Олександр прийшов з армії. – Він був цікавим, гарним, ввічливим, любив спілкуватися. У нас троє дітей. Ми прожили майже 33 роки, якби не його смерть... Він був чудовим батьком. Багато уваги приділяв вихованню дітей. Ми у двох були в батьківських комітетах. У школі, де яку дошку треба відремонтувати, де які стільчики. Він був татом для всього класу. Коли я навчалася і їздила на сесію, я знала що він і дітей накормить, і вони будуть у чистому одязі».

Близькі згадують: «Мібуть в теперішній час важко знайти людину з такою великою душею і добрим серцем як у Сашка. Це людина без якої не проходив ні один корпоратив, ні одна поїздка. Він завжди був душа компанії і в пісні, і в розмові. Якщо потрібно зробити якусь важливу деталь, так це до Шмалько Саші, тому що знають, якщо взявся Сашко то це буде зроблено і по совісті. Друзів Саша мав дуже багато, його цінували як працівника і як друга. Він піклувався про всіх, був хорошим наставником для новачків. Особливу увагу приділяв жіночій половині, якщо потрібна була чоловіча допомога. А коли вже яке свято, то, поки не буде помита остання тарілка, Сашко додому не піде. Дуже уважний був до всіх. Пам'ятається такий випадок: їздили ми на екскурсію в Уманський парк, я була новачком і ще мало кого добре знала в цьому колективі. Спочатку поки йшла екскурсія всі були разом, а потім всі розійшлися своїми групами і на певну годину мали зібратися біля автобуса для від'їзду. Коли всі зібралися, а мене не було – він один пішов шукати. Отаким він запам'ятався: турботливим, усміхливим, безшабашним.

Іще коли почалася війна, він один із перших записався добровольцем. Йому говорили – чому ти? Все ж і роки! А він відповів: «Краще вже я, ніж син».

Дуже тяжко згадувати Сашу в минулому часі. Є такий вислів, що Бог забирає найкращих і так сталося, що Саша вже не з нами і йому на віки 53...

Вічний спокій тобі Сашко. Ми тебе любимо і пам'ятаємо. Ти залишив частину себе в кожному з нас».

ВІЙСЬКОВИЙ ШЛЯХ:

Олександр був мобілізований 18 серпня 2014 року. Йти на війну – це його добровільне рішення. Служив, як старший солдат 57-ї окремої мотопіхотної бригади, старший механік радіорелейної станції центру зв'язку тилового пункту управління військової частини. Він потрапив у Десну, звідти – у третій полк, потім в АТО. Спочатку Олександр телефонував додому щодня та потім опинився майже на 20 діб в оточенні в смт.Чорнухіному,

Попаснянського району, Луганської області.

Олександр брав участь у бойових діях за Донецький аеропорт, за Дебальцеве . Зазнав поранення під час виходу з Дебальцевого .

Після нового року він приїхав додому. У нього була переламана рука. В обласному госпіталі в нього була операція. Потім намагався повернутися в АТО. Трагедія сталася у Вінницькому військовому шпиталі. Олександр поїхав туди 14 травня, а 17 дружині зателефонували що він помер.

НАГОРОДИ:

14 жовтня 2016 року в Овідіополі (Одещина) відкрито Пам'ятний Знак загиблим воїнам України у війні з Російською федерацією, де є й ім'я Олександра Шмалько . На території НВК «Кіровоградський колегіум» відкрито меморіальну дошку Герою.

ЕПІТАФІЯ:

Посеред нас ти був такий один –
Турботливий, усміхнений, душевний.
Надійний друг, прекрасний сім'янин:
У кожній справі – знаючий і певний...
Служив у війську, чесно працював
І безпечно дні твої тривали.
Безхмарне ти майбутнє будував
І людям безкорисно помагав,
Й за це тебе всі щиро поважали...
Та в час, коли на Сході грянув грім,
Коли безпечний мир змінивсь війною –
Свідомо ти покинув рідний дім,
З нагніваною думкою одною,
Що треба в нашу армію піти
І рідну Україну захистити.
Ти став бійцем і вогняні фронти
Пройшов, де зміг орду ворожу бити...
Достойним і відважним був твій шлях:
В тобі буяла сила незборима,
Та у важких дебальцевських боях –
Ти болісне поранення ортимав...
Був медсанбат, були госпіталі:
Ти не жалівсь і біль терпів безмовно.
Та, за Свободу рідної Землі –
Ти, все-таки, життя поклав жертовно...
До себе кращих забирає Бог :
Так люди кажуть про своїх Героїв,
Які зробили все для перемог
І увійшли до Пам'яті людської!

ЮРІЙ ОЛЕФІРЕНКО
(1965–2015)

БІОГРАФІЯ:

Юрій Борисович Олефіренко народився 27 квітня 1965 року в селі Кринучувате, Бобринецького району, Кіровоградської області. Навчався він в середній школі №4 м.Бобринець. У 18 років, 1983 року був призваний на військову строкову службу до армії, якій, у подальшому, він присвятив все своє життя.

Юрій Борисович Олефіренко був направлений в саму бойову частину – «кабульську роту». Це була 459-я окрема рота спеціального призначення, перший штатний підрозділ спецназу 40-ї армії в Афганістані. Тоді Герой добровільно попросив продовжити йому відрядження і відвоював в Афганістані повних чотири роки (з вересня 1984 до серпня 1988року). Видатні інтелектуальні здібності дозволили йому під час війни, в ході постійних активних бойових дій, у досконалості вивчити мову фарсі. Юрій вільно володів досить цією важкою для вивчення мовою, читав вірші та співав пісні, спілкувався з місцевими жителями, немов свій.

Після Афганістану, в 1992 році, наш земляк закінчив з червоним дипломом Рязанське вище повітряно-десантне командне училище (факультет військ спеціального призначення), де здобув фах розвідника й спеціальність референта-перекладача.

Протягом 1992–2004 років Юрій Олефіренко служив у частині спеціального призначення в м.Кіровограді, яка спочатку була 9-ю окремою бригадою спеціального призначення, а потім – 50-м навчальним центром спеціальної підготовки та 50-м окремим навчальним загonom спеціальної підготовки. Він обіймав посади командира групи, командира навчальної роти, старшого викладача циклу ТСП, начальника штабу навчального загону, командира навчального загону.

У квітні 2004 року досвідченого офіцера, для подальшого проходження служби, було переведено до 73-го морського центру спеціального призначення, що базується в місті Очаків (Миколаївської області), на посаду заступника командира частини.

З 2005-го по 2008-й рр. Юрій Борисович навчався в Національній академії оборони України на факультеті підготовки фахівців оперативно-тактичного рівня.

У 2008-у році Герой повернувся в Афганістан іще раз, на цей раз він служив у складі місії української військової розвідки, невеликого підрозділу, який брав участь в операціях НАТО в складі литовського контингенту.

ЮРІЙ Олефіренко майже 20 років був членом Правління Кіровоградської обласної організації Української Спільки ветеранів Афганістану, з моменту її створення, з вересня 1990 року. За тривалий час роботи в організації набув досвіду в аналітичній роботі з питань соціального захисту ветеранів війни і членів сімей загиблих, патріотичного виховання молоді, вмів грамотно, аргументовано і коротко ставити і організовувати виконання завдань.

Працював чітко, виважено, творчо, зосереджувався на головному. Брав активну участь у громадському житті Спільки. Користувався заслуженим авторитетом серед воїнів-афганців Кіровоградської області та України.

Заслужено являється взірцем патріота, офіцерської доблесті й честі в героїчно-патріотичному вихованні молоді.

У 45 років Олефіренко пішов на пенсію і жив з сім'єю в Кіровограді. У Юрія Борисовича було багато здібностей, та він не уявляв своє життя без армії та спецназу. Олефіренко був професіоналом найвищого рівня, справжнім батьком для кожного свого підлеглого. Він виховував, навчав, вів у бій, оберігав кожного з своїх солдат. На передовій своїм професійним виконанням обов'язків командира, рішучими діями в скрутних ситуаціях надихав та виховував юне покоління патріотів. Ставив чіткі завдання підлеглим, вимагав їх чіткого та безумовного виконання. Не допускав дій та вчинків, які могли б зашкодити інтересам держави та негативно вплинути на її репутацію.

Коли розпочалася антитерористична операція, він не міг лишатися осторонь у важкий для Батьківщини час. Тому добровільно з'явився до військкомату і в серпні 2014 року отримав призначення на посаду командира 42-го батальйону територіальної оборони Кіровоградської області. Сформував цей підрозділ і зробив усе необхідне, щоб перетворити добровольців і мобілізованих на боєздатну військову частину, з якою після двомісячної підготовки вирушив на схід України, де разом з підлеглими брав участь у бойових діях.

Після загибелі командира 73-го морського центру спеціального призначення Олексія Зінченко, офіцери частини звернулися до командування, щоб її очолив найдостойніший – Юрій Олефіренко. У жовтні 2014 року його призначили командиром українських «морських котиків», якими він і командував у подальших військових діях.

Останній роковий бій воїна відбувся 16 січня 2015 року, під час мінометного обстрілу в районі сіл Гранітне й Миколаївка на Донеччині. Він не міг чекати чи спостерігати, а пішов на захист, проте прикриваючи собою трьох бійців, загинув сам: серце зупинилося, коли Юрія Борисовича евакуювали до медзакладу.

Похований Герой на Алеї почесних поховань Рівнянського кладовища м. Кропивницький.

РОДИНА:

Дружина – Олефіренко Олена Олександрівна.

Доньки – Олефіренко Олеся, Олефіренко Ольга.

Брат – Олефіренко Петро Борисович.

ЗАХОПЛЕННЯ:

Юрій Борисович захоплювався рибальством, полюванням, стрибками з парашутом, смачно готував, був поліглотом.

ВІЙСЬКОВИЙ ШЛЯХ:

У 18 років, 1983 року був призваний на військову строкову службу до армії, якій, у подальшому, він присвятив все своє життя.

Юрій Борисович Олефіренко був направлений в саму бойову частину – «кабульську роту». Це була 459-я окрема рота спеціального призначення, перший штатний підрозділ спецназу 40-ї армії в Афганістані. Тоді Герой добровільно попросив продовжити йому відрядження і відвоював в Афганістані повних чотири роки (з вересня 1984 до серпня 1988 року).

Видатні інтелектуальні здібності дозволили йому під час війни, в ході постійних активних бойових дій, у досконалості вивчити мову фарсі. Юрій вільно володів досить цією важкою для вивчення мовою, читав вірші та співав пісні, спілкувався з місцевими жителями, немов свій.

Після Афганістану, в 1992 році, наш земляк закінчив з червоним дипломом Рязанське вище повітряно-десантне командне училище (факультет військ спеціального призначення), де здобув фах розвідника й спеціальність референта-перекладача.

Протягом 1992–2004 років Юрій Олефіренко служив у частині спеціального призначення в м.Кіровограді, яка спочатку була 9-ю окремою бригадою спеціального призначення, а потім – 50-м навчальним центром спеціальної підготовки та 50-м окремим навчальним загonom спеціальної підготовки. Він обіймав посади командира групи, командира навчальної роти, старшого викладача циклу ТСП, начальника штабу навчального загону, командира навчального загону.

У квітні 2004 року досвідченого офіцера, для подальшого проходження служби, було переведено до 73-го морського центру спеціального призначення, що базується в місті Очаків (Миколаївської області), на посаду заступника командира частини.

З 2005-го по 2008-й рр. Юрій Борисович навчався в Національній академії оборони України на факультеті підготовки фахівців оперативно-тактичного рівня.

У 2008-у році Герой повернувся в Афганістан іще раз, на цей раз він служив у складі місії української військової розвідки, невеликого підрозділу, який брав участь в операціях НАТО в складі литовського контингенту.

ЮРІЙ Олефіренко майже 20 років був членом Правління Кіровоградської обласної організації Української Спільки ветеранів Афганістану, з моменту її створення, з вересня 1990 року. За тривалий час роботи в організації набув досвіду в аналітичній роботі з питань соціального захисту ветеранів війни і членів сімей загиблих, патріотичного виховання молоді, вмів грамотно, аргументовано і коротко ставити і організовувати виконання завдань.

Працював чітко, виважено, творчо, зосереджувався на головному. Брав активну участь у громадському житті Спільки. Користувався заслуженим авторитетом серед воїнів-афганців Кіровоградської області та України. Заслужено являється взірцем патріота, офіцерської доблесті й честі в героїчно-патріотичному вихованні молоді.

У 45 років Олефіренко пішов на пенсію і жив з сім'єю в Кіровограді. У Юрія Борисовича було багато здібностей, та він не уявляв своє життя без армії та спецназу. Олефіренко був професіоналом найвищого рівня, справжнім батьком для кожного свого підлеглого. Він виховував, навчав, вів у бій, оберігав кожного з своїх солдат. На передовій своїм професійним виконанням обов'язків командира, рішучими діями в скрутних ситуаціях надихав та виховував юне покоління патріотів. Ставив чіткі завдання підлеглим, вимагав їх чіткого та безумовного виконання. Не допускав дій та вчинків, які могли б зашкодити інтересам держави та негативно вплинути на її репутацію.

Коли розпочалася антитерористична операція, він не міг лишатися осторонь у важкий для Батьківщини час. Тому добровільно з'явився до військкомату і в серпні 2014 року отримав призначення на посаду командира 42-го батальйону територіальної оборони Кіровоградській області. Сформував цей підрозділ і зробив усе необхідне, щоб перетворити добровольців і мобілізованих на боєздатну військову частину, з якою після двомісячної підготовки вирушив на схід України, де разом з підлеглими брав участь у бойових діях.

Після загибелі командира 73-го морського центру спеціального призначення Олексія Зінченко, офіцери частини звернулися до командування, щоб її очолив найдостойніший – Юрій Олефіренко. У жовтні 2014 року його призначили командиром українських «морських котиків», якими він і командував у подальших військових діях.

Останній роковий бій воїна відбувся 16 січня 2015 року, під час мінометного обстрілу в районі сіл Гранітне й Миколаївка на Донеччині. Він не міг чекати чи спостерігати, а пішов на захист, проте прикриваючи собою трьох бійців, загинув сам. Юрій наклав 3-х бійців від осколків міни. На них – жодної подряпини, а йому 15-ти сантиметровий уламок увійшов в бік. Юрій був увесь посічений, зі зламаною ногою, стік кров'ю. Своє життя поклав, рятуючи підлеглих, це справжній подвиг. Серце Юрія Борисовича зупинилося, коли його – важкопораненого евакуювали до медзакладу. Похований Герой на Алеї почесних поховань Рівнянського кладовища, м. Кропивницький.

НАГОРОДИ:

За роки служби Юрій Борисович Олефіренко був неодноразово нагороджений. Герою вручено такі нагороди та відзнаки:

- Орден Червоної Зірки.
- Медаль «Захиснику Вітчизни».
- Відзнака «Ветеран військової служби».
- Медаль «За миротворчу діяльність».
- Медаль «10 років Збройним Силам України».
- Медаль «15 років Збройним Силам України».
- Медаль «За відвагу».
- Медаль «70 років Збройних Сил СРСР».
- Пам'ятний нагрудний знак «Воїн-миротворець».
- Нагрудний знак «Воїну-інтернаціоналісту».
- Медаль «Воїну-інтернаціоналісту від вдячного афганського народу».
- Пам'ятна медаль НАТО «ISAF».
- Орден Богдана Хмельницького III ступеня (9 квітня 2015, посмертно) — за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі.
- Недержавна відзнака — орден «Народний герой України» (9 червня 2017, посмертно).
- 31 березня 2015 року рішенням Кропивницької міської ради вулицю Фрунзе перейменовано на честь Юрія Олефіренка.

- 2 липня 2016 року указом Президента України Петра Порошенка середній десантний корабель 5-ї бригади надводних кораблів Південної військово-морської бази Військово-морських сил ЗСУ – «Кіровоград» отримав нову назву — «Юрій Олефіренко».
- 26 грудня 2016 року на будівлі Загальноосвітньої школи № 4 у м.Бобринці відкрили пам'ятну дошку на вшанування Юрія Олефіренка — в цій школі він розпочинав своє навчання.
- 14 жовтня 2017 року на території 73-го Морського центру спеціальних операцій було урочисто відкрито Алею пам'яті полеглих у боях офіцерів та матросів даної частини.
- Протягом 14 і 15 січня 2020 року на базі КДЮСШ № 2 у Кропивницькому тривав міський турнір з футболу серед юнаків, присвячений пам'яті Юрія Олефіренка.
- Вшановується в меморіальному комплексі «Зала пам'яті», в щоденному ранковому церемоніалі 16 січня.

ВІДГУКИ ДРУЗІВ:

Про високий професіоналізм Юрія Олефіренка говорили його колеги, які виступали на похоронній церемонії. «Юрій Борисович був професіоналом найвищого рівня, справжнім батьком для кожного свого підлеглого. Він виховув, навчав, вів у бій, беріг кожного зі своїх солдатів, – сказав капітан 1 рангу Військово-морських сил ЗСУ Андрій Урсул. – Хтось міг би сказати, що свою війну він відвоював, адже п'ять років перебував в Афганістані, але не Юрій Борисович. Коли загарбник прийшов на українську землю, Юрій Борисович став на захист Батьківщини».

Голова обласної ветеранської афганської організації Віктор Остащук так згадав про полеглого: «Юрій Борисович був для нас товарищем, прикладом. Його подвиг назавжди залишиться в наших серцях. Ми завжди будемо пам'ятати, яким він був за життя. До нього завжди можна було звернутися за порадою, по допомогу. Коли прийшов час захищати рідну Україну, він одним із перших сам став у стрій і почав навчати молодих бійців».

– Ви не уявляєте яку людину втратило наше місто, втратила вся Україна, – каже Таміла Неклега, яка служила в 50-му навчальному центрі спеціальної підготовки разом з Юрієм Олефіренком. – Напевно знати більш чуйного, доброго, душевного командира було просто неможливо. Не було такого дня, щоб Юра прийшов на службу не посміхаючись, у поганому настрої. Ми разом прослужили близько 17 років, з 1993 року. Дружили сім'ями. У нього золота дружина. Мені взагалі важко повірити, що Юри більше немає. Але я знаю, що коли в країні таке діється, він просто не зміг би спокійно сидіти на пенсії. Юра практично на всі завдання ходив разом з хлопцями, у нього за кожного душа боліла. Намагався всіх вберегти, повернути живими, прикрити. – Він загинув як Герой, країна втратила одного з найкращих своїх людей. Згадаючи товарища, з яким разом служив, начальник штабу, перший заступник командира 73-го морського центру спеціального призначення капітан 2 рангу Володимир Подолянчук промовив: «Добра, порядна, щира, весела людина, відчайдух. Це не та людина, в якій так рано повинен був

обірватися життєвих шлях. Для нас він був як батько. Дорослий, зрілий, досвідчений. Завжди турбувався, ніколи не залишав у біді. Уся військова частина прощалися з командиром, ніхто не залишився осторонь. Він жив одним подихом, згорів наче свічка. Нещодавно згадував його останні слова, які мені запам'яталися перед його крайнім від'їздом на схід. Він сказав: «Ніхто не повинен залишитися байдужим, коли країна скаже «Допоможи!»». Таким він був: наш командир».

— Усе життя чоловіка пройшло в частинах спеціального призначення, солдати для нього завжди були на чільному місці. На війні він усюди з ними ходив, супроводжував колони, ні разу без нього підлеглі не виходили на завдання, — розповідає дружина полеглого командира Олена Олефіренко. — Тому він не випадково накрит 3-х бійців від уламків міни, бо інакше не міг. На них — жодної подряпини, а йому 15-ти сантиметровий уламок увійшов в бік, він був увесь посічений, зі зламаною ногою, стік кров'ю, помер. Своє життя поклав, рятуючи підлеглих, це справжній подвиг. Непоправна втрата. Він був дуже хорошим сім'янином і хорошим сином. З дитинства не бігав по вулицях, а допомагав матері — передовій доярці, у колгоспі. Виховував двох наших доньок — Олесю й Олю, яким дав серйозну освіту (Олеся закінчила Київський університет туризму, економіки і права, Оля — Академію митної служби України). Навчив їх усьому необхідному в житті. Ми ніколи не сперечалися, дітей наших чоловік привчив до праці, у нас загалом була ідеальна сім'я. — Після загибелі батька я побувала в Очаківській частині й побачила, як він жив: дуже аскетично, у кімнаті стояв диван з відламаним бильцем, зате на столі лежала військова карта, — згадує донька капітану 1-го рангу Юрія Олефіренка — Ольга. — Де він спить, в яких умовах — це для нього не було важливим. Головним вважав робити на «відмінно» свою військову справу, тому сам розробляв військові операції і разом із підлеглими ходив на їх виконанні. З ним вони почувались в безпеці. Я розмовляла з підлеглими батька й питала в них, чи не було їм лячно? На що вони відповіли: «З вашим батьком нам жодна війна не страшна. Сам не поїсть, доїдає якісь сухарі, а все поживне нам віддає...».

— Коли він загинув, хлопці на вінку написали «Баті від 42 батальйону». Він для них був батьком. Для нього не було солдатів, рядових. Якщо хлопці були в біді, він йшов на допомогу, не дивлячись на те, що ризикує своїм життям, — згадує донька Олеся.

ВІРШ ПРИСВЯЧЕНИЙ ПАМ'ЯТІ ЮРІЯ ОЛЕФІРЕНКА:

Великий і незламний — наш Герой,
Який в серцях навіки оселився,
Який життя віддав своє за то,
Щоб жили в мирі й щасті українці.
Очолював елітний батальйон,
Розвідником служив у нас на флоті.
Відважний, грамотний, досягнень — на мільйон,
Був особистістю і навіть поліглотом.
Але коли у дім прийшла біда,

І Україна здригнулась від болю,
Ще невідомо було, хто – куда,
Не зміг спокійно ти сидіти вдома.
Ти в перших лавах в армію пішов,
В АТО, як кажуть, щоб не так лякати,
Очолював місцевий батальйон,
Наш, сорок другий, добровільний, був комбатом.
Під Маріуполем знаряд тебе знайшов.
Був бій, і ти, як завжди, не ховався.
Цей мінометний обстріл не пройшов:
Для тебе – «брат» твій дуже постарався.
Олефіренко Юрій, командир.
У сорок дев'ять пав на полі боя.
Хто винний є в кривавій цій війні?
Хто відповість батькам, сім'ї героя?

ЕПІТАФІЯ:

**Тебе призвав козацький родовід
У сьогодення лицарської Слави.
І ти здобув, навчаючись як слід,
Усю майстерність воїнської справи.
Своїй Вітчизні гідно ти служив
І якості набув ти бездоганні.
Ти честю офіцера дорожив
І в Україні, і в Афганістані,
І в мирний день, і в грізний час війни –
В «кабульській роті» чи в степах Донбасу.
Як доказ – ті медалі й ордени,
Які не визнавав ти за прикрасу.
Бо ти не прагнув лаврів і хвали,
Обов'язок виконуючи свято,
Щоб повсякчас під захистом були
Твої бійці, яким ти був як тато...
Звитяжний воїн, справжній чоловік,
Дбайливий батько дружньої родини –
Ти залишився в Пам'яті навік,
Як ідеал великої Людини,
Як гідний приклад мужнього життя,
Як офіцер, що врятував собою
Своїх солдатів молоді життя:
Тож, Слава Олефіренку – Герою!**

ФЕДІР РОМАНОВ
(1983–2014)

БІОГРАФІЯ:

Федір Анатолійович Романов народився 27 вересня 1983 року у м.Кіровограді. З 1991 по 1993 року навчався в ЗОШ № 17 м.Кіровограда. З 1993 по 1999 рік навчався та закінчив ЗОШ №24.

З 2002 року, після закінчення Кіровоградського професійно-технічного училища №2, працював на посаді слюсаря з ремонту автомобілів Кіровоградської станції швидкої медичної допомоги.

З 2 листопада 2002 року по 22 квітня 2004 року проходив військову службу в лавах Української Армії.

1 вересня 2005 року Федір був зарахований на посаду санітара Кіровоградської станції швидкої медичної допомоги психіатричної бригади. В 2007 році поступив до Кіровоградського медичного коледжу ім. Є.Й.Мухіна за спеціальністю «сестринська справа». В 2010 році, після закінчення медичного коледжу, переведений на посаду фельдшера медичної станції швидкої та невідкладної медичної допомоги загальнопрофільної бригади по обслуговуванню дорослого населення.

1 квітня 2013 року, в зв'язку з реорганізацією Кіровоградської станції швидкої медичної допомоги шляхом приєднання до ТМО «Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у Кіровоградській області», переведений на посаду фельдшера медичної станції швидкої та невідкладної медичної допомоги, підстанції №1 Кіровоградської станції екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Також Федір отримав другу кваліфікаційну категорію за спеціальністю «сестринська справа».

З квітня 2014 року Федір Романов був призваний на військову службу (за призовом під час мобілізації на особливий період) до військової частини А1302 93-ої окремої механізованої бригади, фельдшером госпітального відділення медичної роти.

Проживав Федір Романов за адресою: м. Кіровоград, вул. Верхнє Биківська, 75, кв. 2.

Загинув Романов Федір Анатолійович 29 серпня 2014 року, під час виконання бойового завдання в зоні АТО, біля м. Іловайськ.

РОДИНА:

Сім'я Романова Федора: мати – Людмила Федорівна, батько – Андрій Андрійович, сестра – Тетяна, дружина – Наталя та донька (прийомна) – Настя.

ЗАХОПЛЕННЯ:

Федір займався громадською роботою. Приймав участь у конкурсах аматорського мистецтва, обласних спартакіадах серед працівників колективів фізичної культури профспілки охорони здоров'я та в змаганнях з гри в більярд. Неодноразово займав призові місця.

Захоплювався спортом, займався в секції рукопашного бою.

Також Федір був творчою людиною: брав участь у конкурсах аматорського мистецтва. Але саме улюблене захоплення – це більярд.

Зараз кожного року проходить обласний турнір зі спортивного більярду серед працівників охорони здоров'я на честь захисника України медика Федора Романова.

ВІДГУКИ ДРУЗІВ:

Федір був хорошою людиною – чесною, доброю, завжди готовою прийти на допомогу. Він пишався своєю професією, тим що медики «швидкої» завжди на першій ланці в надання допомоги та інколи вступають в боротьбу зі смертю за життя людини.

За час своєї трудової діяльності Федір проявив себе знаючим, грамотним медичним працівником, вимогливим до себе та колег. Працював чесно та сумлінно, добре орієнтувався в складних ситуаціях при наданні допомоги хворим. Знав теорію й уміло сполучав її з практичними навичками при наданні допомоги хворим.

В спілкуванні із хворими, Федір проявив себе як добра і співчутлива людина; був вправним помічником лікаря. Серед працівників користувався повагою та авторитетом.

ВІЙСЬКОВИЙ ШЛЯХ:

2 квітня 2014 року Федір пішов, по мобілізації, на військову службу і був направлений до 93-ї окремої механізованої бригади, нині «Холодний Яр», Сухопутних військ Збройних Сил України. Він неодноразово вступав у бій за життя і здоров'я поранених воїнів.

19 серпня 2014 року десять військовослужбовців, в склад яких входив і старший солдат Федір Романов, з медичної роти 93-ї бригади виїхали в бік Іловайська. Хлопці спочатку прибули в с.Кутейникове, потім їх направили під курган Савур-могила, де тривали жорстокі бої. Після повернення в с.Кутейникове, Федір з побратимами переночували в бліндажі, а вже вранці прийняли бій з російськими розвідниками. Федір розповідав, що в день він лікує, а вночі йде в розвідку, разом з розвідгрупою.

Під щільним ворожим вогнем, Федір з товаришами проривалися до с.Многopілля, де при школі діяв польовий госпіталь.

29 серпня 2014 року, при виході так званим «ЗЕЛЕНИМ КОРИДОРОМ», бійці очолювали військову колону машин з пораненими, в останній з яких був Федір із другом та побратимом Степаном Усс. Коли почався обстріл колони, хлопці, ціною власного життя, рятували поранених з поля бою. Остане що бачили – це як вони кинулись дістати пораненого молодого хлопця з під уламків, але поряд розірвався снаряд від установки «Град». Федір віддав життя за незалежність та територіальну цілісність України під с. Катеринівка, Донецької області, в «Іловайському котлі».

Прощання з Героєм відбулося 15 вересня 2014 року на Театральній площі міста. Після громадянської панахиди, Федір Романов був похований на Алеї слави Рівнянського кладовища.

НАГОРОДИ:

Нагороджений відзнакою виконавчого комітету Кіровоградської міської ради «За заслуги» II ступеня (посмертно).

В м. Кропивницькому, на честь Федора Романова, названо вулицю.

ЕПІТАФІЯ:

В останній шлях, у вересневий день,
Героя проводжало рідне місто:
Вітри співали траурних пісень,
Осіннє небо хмарилося сльозисто...
Загинув Федір – молодий солдат,
Сумлінний фельдшер, у труді щоденнім.
Бійцю спинив життя ворожий «Град»,
Під Іловайськом, у «котлі» страшеннім...
Йому, що рятував і лікував,
Дотримуючись «клятви Гіпократа» –
Пожити б ще, але рашист не дав,
Й у нас тепер – ця болісна утрата...
Загинув мужній, доблесний боєць:
Душею ліг на крила херувимів,
Війшовши в Пам'ять через щем сердець
І рідних, і військових побратимів...
Герою – Слава! Честь йому навік! –
Він не зганьбив козацької чуприни!
Романов Федір – справжній чоловік
І патріот своєї України!

Розповідь про Героїв, та виразне читання епітафій можуть здійснити вихованці гуртка.

Для проведення відповідної роботи з національно-патріотичного виховання, керівник гуртка також має змогу ознайомитися з Методичними рекомендаціями для закладів освіти до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України «*Vincit qui mtmini* (Перемагає той, хто пам'ятає)» [6], в яких детально висвітлені історичні довідки, спогади учасників бойових дій, інформація про Всеукраїнські акції, надано практичний блок, дається словник, розглянуті можливі форми роботи з ветеранами, надаються матеріали із українських офіційних повідомлень про воєнні події, а також наводиться перелік корисних тематичних посилань щодо ресурсів та матеріалів Українського інституту національної пам'яті.

ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА:

Керівник гуртка узагальнює захід, говорячи що полеглі Герої зробили усе, щоб наблизити нашу Перемогу, яка обов'язково настане.

Після цього вихованці, разом зі своїм керівником, співають Гімн України, або «Калину».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Указ Президента України від 16 березня 2022 р. №143 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».
2. День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України [Електронний ресурс] Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D0%BF%D0%B0%D0%BC%27%D1%8F%D1%82%D1%96_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
3. Указ Президента України № 621/20219 «Про День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України» [Електронний ресурс] Режим доступу: [www.president.gov.ua > documents](http://www.president.gov.ua/documents)
4. Інформаційні матеріали до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України [Архівовано 29 серпня 2021 у Wayback Machine.] // Міністерство у справах ветеранів України, 14 серпня 2020 р.
5. Віртуальний меморіал пам'яті Героїв-кропивничан, які віддали своє життя за свободу і незалежність України з початку російської агресії – «Героям Слава» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.heroes.kr.ua/?fbclid=IwAR0PFz9qnIpUNQHTEK1sV51XhWdeHeGpIqC0zK53J3QN3XTXQXyZiCXG3Os>
6. Методичні рекомендації для закладів освіти до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України «Vincit qui mtmini (Перемагає той, хто пам'ятає)» Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ 3 2254/2.1-07-24 від 21.08.2024.

Підготував методист: Павло Чорний